

Inserati se sprejemajo in velja
tiskopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nevrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Dunajski cesti št. 15 v Medija-
tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " " "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Florijanske
ulice št. 44.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Kaj bo z deželnim zborom Kranjskim?

V kratkem ima državni zbor skleniti svoje delovanje, in potem pride čas, ko bo treba sklicati deželne zборе. Nastane pa vprašanje, kaj bo z našim Kranjskim deželnim zborom, ali se bo sklical še v sedajni podobi skup, in ali ga je sploh mogoče sklicati, kakoršen je zdaj? Kakor znano, nemamo deželnega glavarja, ker je Kaltenegger odstavljen, toraj zbor tudi nema predsednika, in ga v sedajni sestavi tudi ne bo imel, ker se slovenski poslanci branijo, sprejeti deželno glavarstvo, dokler so v manjšini, iz svojih nasprotnikov pa vlada tudi ne bo morda pri volji izbrati si glavarja. Nadalje ima sedajna nemškutarska večina štiri poslance med seboj, ki tako rekoč v zraku visé, in ti so: Kaltenegger, ki je prestavljen na Dunaj, ki se mu je odvzelo deželno glavarstvo, toraj bi moral, če ima količkaj rahločutnosti, tudi svoj poslaniški mandat odložiti. Drugi je Vestenek, ki biva zdaj v Gradcu, bi moral tam na svojo službo paziti, ne pa v Ljubljano k sejam hoditi; njegov položaj kot poslanec postal je nenaraven. Ostala dva pa sta Dreo in Schaffer, ki zastopata kupčijsko zbornico, ki je zdaj pa v narodne roke prišla, ter se ne strinja več z dosedajnjima zastopnikoma. Dreo vrhu tega niti več svetovalec ni v trgovski zbornici, ker je pri letošnjih volitvah propadel, moral bi se toraj po ustavnih nazorih odpovedati poslanstvu. Brez ozira na čudne dogodbe pri zadnjih volitvah postala je sedajna večina sama na sebi tako trhljena in posiljena, da vladi, če pomisli, da je ta večina tudi čisto nenaravna, ne ostaja drugzega, ko da ta zbor razpusti in nove volitve razpiše. Ali bo vlada

to storila? Mi ne vemo, pa zdi se nam skor neizogibno, ako naši poslanci storé, kar so se že enkrat namenili, ter se zborovanja ne udeležé. Čudno, da se vlada toliko obotavlja storiti, kar je vendar tako opravičeno! In če misli kaj storiti, ker jej drugače ne kaže, čemu stvar odlašá? Preden se za to odloči, prej, da bodo nove volitve dovršene, preteklo bo toliko časa, da bo za letošnje zborovanje že prepozno, ker se bo jeseni zopet državni zbor pričel.

Če pa se nove volitve razpišejo, in če si pridobimo, kakor upamo, dvetretjinsko večino, potem je nastopil čas za naš zbor, da najprej spremeni volilni red, da ne bo več mogoče, da bi 5% prebivalstva zadobilo večino nad 95%. To in še marsikaj drugzega se bo lahko storilo, kar nam so do zdaj nam sovražne vlade zabranjevale; bližali se bomo boljši prihodnosti. Vprašanje našega deželnega zbora postalo je akutno ter odločno in nujno zahteva rešitve.

Sveto leto.

I.

Za odvrnjenje velikih nadlog in dosedajšnjih velikih dobrot treba je nenavadnih pa velikih pripomočkov, med ktere se pred vsemi drugimi šteje „Sveto leto.“ In ravno zavolj tega so sv. Oče papež Leo sedajno sveto leto razpisali.

Velike so stiske, v katerih zdihuje rimsko-katoliška cerkev; žalosten je stan, v katerem se v obče znajde vesoljni svet, tako, da le združena moč, splošna molitev, pa čudeži milosti božje zamorejo pomagati. Sv. katoliško Cerkev skušajo zatreti, kraljeve sedeže pre-

kucniti, vladarje napadajo, da si niso življenja svesti; celemu človeštvu grozi odpad od Boga v obširnosti, kajti nejevera in hudobija raste, vera in ljubezen pa slabi. Vse to zapazimo, ako le količkaj bolj natančno svet sploh preišljujemo. Še bolj se nam oči odprejo, ako bolj v posamezno gremo, zlasti ako preišljujemo stan sv. rimsko-katoliške Cerkve.

Papeževih dežel so se polastili siloma in z zvijačo zakleti sovražniki Božji; cerkveno premoženje pograbili, mnogo cerkvenih stavov zatrli, cerkve spremenili v ječe, kosarne, magazine, delavnice in druge posvetne splotja. Rim, središče kršanstva, sedež namestnika Kristusovega, djan je v duhovnem oziru v obležni stan in sv. Oče so v pravem pomenu besede jetnik v Vatikanu. Cerkevni zavodi, samostani, oropani so svojega premoženja; duhovščina, redovniki in redovnice trpijo veliko pomanjkanja, veliko jih kar strada. Božje in natorne pravice se teptajo; prostomavtarji so po več krajih prišli na verhunc, vladno krmilo je v rokah zagrizenih sovražnikov Božjih; odreja mladine izročena je brezvercem; sveta vera, njeni obredi pa služabniki se očitno zaničujejo, in vse to v Rimu, kjer je toliko tisuč in tisuč mučencev v prvih stoletjih kršanstva za Kristusa kri prelilo, da je bila zemlja kar napojena z njih kervjo. Ako je v Rimu tako, kdo se bo čudil, če se tudi iz drugih mest in pokrajin laškega kraljestva vedno slišijo le prežalostne novice. Ker je po trinoštvu vsiljena vlada pregrešila se nad cerkvijo in njenim premoženjem, ko si ga je po krivici prilastila, si pač ne moremo drugači misliti, razun da ne more nikjer biti sreče in blagoslova Božjega. Prekletstvo očitno leži nad vlado; pomanjkanje, ropi, umori so na

Ruski zgodovinar Sergij Mihajlovič Solovjev.

I.

(Dalje.)

Dne 16. oktobra 1879 je umrl v Moskvi glasoviti ruski zgodovinar Sergij Mihajlovič Solovjev. Do zdaj ni še pri nas nobeden o tem za celo Slovanstvo znamenitem možu in o njegovih zaslugah za vedo spregovoril, izvemši kratke vesti o njegovej smrti. Zatoraj objavljujem nekrolog tega glasovitega Rusa po raznih podatkih iz ruskih novin in po Radu jugoslavenske akademije.

Sergij Solovjev se je narodil 16. maja 1820 l. v Moskvi od duhovna pravoslavne cerkve imenom Mihajla, ki je bil na prvej moskovskeje gimnaziji učitelj krščanskega nauka in proto ene od moskovskih cerkev. Mladi Sergij se je tudi na tej gimnaziji školal. Večkrat se dogadja, da si mladenec še za dijakovanja svojega izbere priljubljeni mu predmet,

s katerim se najraje piča, tako ljubi tudi mladi Solovjev že kot gimnazijalec zgodovino, posebno rusko. On je že takrat marljivo in pomljivo čital glasovito Karamzinovo „istorijo rossijskago gosudarstva“¹⁾ „Za človeka, ki se počne zanimati za zgodovino“, pravi ruski historik K. Bestužev Rjumin, nima boljšega rokovodstva; v Karamzinovih opazkah se bode upoznal s celim obsegom izvorov, ki so bili Karamzinu pristupni, a tedaj more lahko sam si dopolniti znanje“. Težko je najti knjigo, pravi on na drugem mestu, ki bi bila pripravnejša že v gimnazijalcu probuditi domoljubje in ljubezen do historije. Po Karamzinovej historiji, ki je v obliki, v jeziku in v lepem pripovedanju dovršena, odgojeni so prvi ruski zgodovinarji naše dobe, kar je bilo že omenjeno tudi pri nekrologu M. Pogodina.²⁾ Karamzin je bil tudi mlademu Solovjevu roko-

¹⁾ Glej Životopis N. M. Karamzina ruskega historiografa v Letopisu Matice Slovenske l. 1877 str. 67—77.

²⁾ „Slovenec“ l. 1878 šte. 88—89, 91—97.

voditelj pri izučevanju prošlosti ruskega naroda. Zraven historije pa je ljubil Solovjev kot gimnazijalec tudi jezikoslovje, posebno klasično in rusko, ter je že takrat proniknul v zvezo, ki zedinjuje ta dva jezika, kar se je trudil dokazati v izpitnej nalogi prigodem izpitu zrelosti pod naslovom „o važnosti izučevanja starih jezikov, posebno grškega, za temeljno poznavanje svojega narodnega“. Tukaj je izkresal misel, da se po književnih spomenicah in po jeziku naroda značaj, čud in prosveta naroda proučiti in prosaditi zamore.

L. 1839 stopi Solovjev na moskovsko vseučilišče v zgodovinsko-jezikoslovni fakultet. Tukaj je poslušal historična predavanja dveh profesorjev, ki sta takrat v izučanju ruske historije zastopala dva protivna stava. Namreč profesor Mihail Trofimovič Kačenovskij (roj. 1775 † 1842), osnovelec tako zvane skeptične šole, je začel dokazivati neverodostojnost stare ruske historije kijevske periode, kakor se je ona do takrat tolmačila, podpirajoč svoje mnenje s tim, da so izvori letopisi namreč ru-

dnevem redu, ječe napolnjene, da ni moč hudodelnikov va-nje spraviti. V takem žalostnem stanu se nahaja Rim, v katerem prebiva namestnik Kristusov, ki dan za dnevom mora gledati in slišati jokajočo nevesto Kristusovo, videti kakošne kervave rane ji njeni zakleti sovražniki neprenehoma vsekujejo — kateri žalostni stan že terpi čez deset let, odkar namreč se je laška lažiliberalna vlada ne samo papeževih dežel, ampak na zadnje še celo Rima polastila, cerkve samostane ropala in cerkveno premoženje božjetrojno grabila.

Poglejmo po svetu še na druge kraje in kraljestva. Z žalostjo človek zre na Rusijo; kajti tudi ondi se katoličanom verska prostost krati. Duhovni katoliški se mnogo pošiljajo v pregnanstvo v Sibirijo, in njih zapuščene duhovne ovčice so brez duhovne pomoči. Katoličani so na več krajih brez svojih duhovnov, brez božje službe, brez vse duhovne tolažbe; občevanje s katoliškimi duhovni je njim prepovedano. Obeta se sicer katoličanom večja verska prostost; reč vendar še ni dognana. Bog daj, da bi se vlada z Rimom sporazumela, kajti sila ji na vrata trka; carjev umor je očitni dokaz, kam brezverstvo nihilistov in drugih zločincev človeštvo prižene. Le živa vera, verska prostost in božja roka zamore take strašanske rane zaceliti in vlado obvarovati še večjih nesreč, prekucij in puntov.

Serce človeka boli, ako premišluje žalostni stan katoličanov na Pruskem, katerim so vzeti katoliški duhovni pa učeniki mladine, na njih mesto pa so postavljeni vladni krivoverski popi in odpadniki. Mnihi in nune so pregnani; veliko duhovnov je ali v zaporu ali pregnanstvu, njih duhovne ovčice pa so brez duhovne pomoči, brez sv. maše in pridige, brez tolažbe na smertni postelji. Brati je, da je kak poldrug milijon katoličanov brez vse duhovne pomoči. Kako žalostni prizori!

Francoska dežela, od nekdanj sloveča kot katoliška in verna, kako globoko je padla, kam se je pogreznila! Od nekdanj je pošiljala vsako leto veliko svojih rojakov kot misijonarje v raznotere dele sveta; veliko redovnic, ki pomagajo oznanovavcem sv. evangelija med nejeverniki v Aziji, Afriki, Ameriki in Avstraliji, "je iz Francoskega. Na tisoče francoskih svetovnih in redovnih duhovnov in redovnic je zapustilo ali v cvetji svoje starosti ali v moških letih svojo ljubo domovino, odpovedalo se vsemu

posvetnemu veselju ter posvetilo se naj svetjšemu poklicu — svetemu misjonu. Francoska dežela zamore na to ponosna biti. Veliko duhovnih redov in bratovščin vsakoverstnih se je že tam ustanovilo — sploh cerkvena zgodovina priča, da bi se francoska dežela v resnici v prvi vrsti morala pred vsemi drugimi katoliška imenovati, ktero ime in čast je tudi do zdej med svetom imela.

Ako pa pogledamo, kaj se zdaj ondi godi, bi skoraj človek ne verjel, da je zamogla ta dežela tako daleč zabresti. Vladali so nekdanj kralji, ktere cerkev šteje med svetnike, kakor n. pr. sv. Ludvik IX; zdej pa vlada jud Gambetta, zakleti sovražnik vsega božjega. Smela se je poprej imenovati odgojilnica misijonarjev, redovnikov in redovnic; lausko leto pa je čez sedem tisoč domačnov, redovnikov iz dežele spredila.

Ž njimi je dežela zgubila veliko mašnikov, spovednikov in najboljših učencikov, na katerih mestu so zdej brezvestni, brezverni prostomisljaki, ki v šoli ne trpijo ne podob Križanega in Matere Božje, ne svetnikov, ktere so po vladnem povelji iz šol spravili in s silo ugrabili. Redovnic še dozdej niso ravno izgnali, toda zatirajo jih pa s tem, da samostanom nalagajo silno visoke davke, ki bodo že zavoljo pomanjkanja morali nekteri poprej ali poznej se izprazniti. Kaj si bodo prostomavtarji s svojim judovskim predsednikom še vse zoper sv. cerkev izmislili, kaj še čaka svetovne duhovne redovnice, zveste katoličane in tudi celo deželo, Bog sam vé. Dobrega gotovo nič; kajti hudobneži šli bodo naprej v svoji hudobiji, dokler jih Bog ne vdari s svojo mogočno roko, kateri vdarec bodo žali Bog tudi še drugi čutili, kakor cerkvena in svetovna zgodovina spričuje.

Kaj pa Avstrija? Znal bi kdo reči: pri nas je pa dobro; kajti našete hudobije sosednih kraljestev se tu ne nahajajo, verska prostost se ne krati duhovni redovniki pa redovnice se ne preganjajo, cerkveni obredi se ne smešijo, duhovstvo zamore brez opovire v cerkvi in v šoli pa v javnem življenji svojo dolžnost spolnovati, pravoverni po vesti in naukih sv. vere živeti.

Hvala Bogu! boljši je res kakor v imenovanih deželah. Duhovni se ne preganjajo in tudi redovniki pa redovnice imajo mir in svoje pravice; tudi verska prostost se nam

ravno očitvidno ne krati. Toda, ko pa pogledamo na nove šolske postave in njih izvrševanje; če čitamo razne časnike, ki z vso nesramno predrznostjo služabnike cerkve obrekujejo, verske resnice tajé in smešijo, cerkev in vlado zaničujejo, hitro bomo zapazili, da tudi nam nevarnost proti in sicer silno velika.

Kar se tiče šolskih postav, kaže se že zdaj le preveč njih brezverski sad pri učci se mladini, zlasti še po mestih. Res vseh nekdanjih šolskih postav si ne želimo nazaj — bile so mnogo pomanjkljive; ali z novimi pa tudi noben verni kristijan ne more zadovoljen biti.

Ako se z vero in preganjanjem duhovnov, redovnikov ne godijo hudobije, kakor v naštet h deželah, je vzroka iskati le v verni, katoliški cerkvi vdani cesarski rodovini habsburgski, ki po svoji moči vpljiva na merodajne kroge, da se omenjene postave na kvar katoliške cerkve strogo ne izvršujejo. Kakor hitro pa bi cesarska roka tega ne zabranjevala, kakor hitro bi liberalci, prostomavtarji prišli popolnoma do vladnega kermila, bati bi se bilo v verskih zadevah gledé duhovnov, redovnikov in redovnic, pa verske prostosti ravno take žalostnih reči, kakor se godijo na Pruskem.

Politični pregled.

V Ljubljani 28. maja.

Avstrijske dežele.

Odsek za volitve je pretresaval volitev poljskega poslanca **Fedoroviča**, ki je bil voljen v rusinskem okraji. Rusini trdijo, da je bil Fedorovič voljen le vled groznega pritiska uradnih osob in vled mnogih krivic in nepostavnosti. Poročevalec Čerkavski pa pravi, da vse to ni res, in da se je volitev postavno vršila. Naše moralično prepričanje je tako, da so se morale pri rusinskih volitvah krivice goditi, ker imajo Rusini, katerih je skor tri milijone, samo tri poslance, ko so jih prej vendar 15 imeli. Nam je bilo neljubo, da je desnica potrdila volitev Puzine, ki se nam ni popolnem pravilna zdela, ravno tako mislimo, da bi bilo treba, tudi Fedorovičevo volitev natančno preiskati, prej da se o njej glasuje. Kajti bolje bo, ako zgubimo en glas, pa ohranimo zaupanje v pravičnost naše stranke, nego pa da bi svojo vest obtežili s kako krivico, katero nam bodo vedno očitali, s katero bodo

ski, iz katerih so podatki za njo izčrpani, sumnjivi, ker so do nas prišli v rokopisih razmerno kasnih. Vsled tega je Kačenovskij pobijal takozvani Nestorov letopis, zametaval „Slovo o polku Igorove“ in „Rusko Pravdo“, ta najstarejši zakon ruski. Drugi profesor vseučilišni in učitelj Solovjeva, omenjeni M. P. Pogodin pa je dokazival z učiteljske stolice in peresom verodostojnost onih izvorov za najstarejšo rusko povest, ter je bil zaštitnik teorije o normanščini prvobitnih Rusov proti teoriji o slovenščini, ktero je takrat nedavno umrvi Juri Venelin († 1839) zastopal. Ko je Solovjev pohajal filologsko-historični fakultet, je bil Kačenovskij že prestopil s historične na stolico slovenskih jezikov; ali tudi s te stolice je branil svoja načela historična, kjer koli se mu je priložnost ponujala, a to je bilo večkrat, ko je tolmačil najstarejše spomenike ruske književnosti in ruskega jezika. S kolikim osveđenjem je Kačenovskij svoje mnenje s stolice branil, o tem je Solovjev kasneje tudi svojim drugovom pripovedoval. „Starček je že takrat bolehal“ — pripoveduje on — ali vsakrat je

oživel, ko se mu je ponudila priložnost, da očituje kakšno sumnjo; takrat so se mu zasvetile oči njegove“. Ta prepirka, to protislovje na učiteljskih stolicah ni bilo samo neškodljivo, nego je bilo koristno za učečo mladež in za rusko znanost. Obe stranki ste ostrili svoje orožje, tražili ste dokaze za svoje trditve; iziskvali in tolmačili historične izvore; a vse to je tudi slušatelj na izučanje prepričevalnih vprašanj sililo in spodbudalo. Ta plodonosen posledek priznaje tudi Solovjev. On se za svojega dijakovanja ni bil še odločno izjavil niti za to niti za drugo stranko; ali se je vendar na Pogodinovo nagibal. Med onimi slušatelji, ki so marljivo dohajali v Pogodinov stan ter se tukaj v izučanju rokopisov in historičnih izvorov pomenljivo vadili, bil je Solovjev eden od najbolj marljivih in darovitih. Proučavajoč tukaj rokopise zadane slučajno na en rokopis, ki je sodržaval en del ruske historije; mladi Solovjev najde dokaze, da je to peti del ruske povesti V. N. Tatiščeva († 1750) najbolj znamenitega ruskega historika dobe carice Katarine. Ta opazka Solovjeva

je bila priznana, in ta odimek je bil potem tiskan v zborniku društva historije in drevnosti ruske (Čtenia god. III, kn. IV. i V.) pri moskovskem vseučilišču. Ali Solovjev se je tudi svojega drugega učitelja M. T. Kačenovskega s zahvalnostjo spominjal, ter mu je kasneje v „biografičeskem slovarč profesorov i prepodavateljev moskovskega universiteta“ (č. I, str. 383—403) kot hvaležen mu učenec, životopis napisal. Kako se je zadalbil Solovjev še za časa svojih vseučiliščnih nauk v iziskivanje najtežjih vprašanj stare ruske historije, pokazal je s svojo razpravo „o pravah in običajah gospodstvomavših v drevnej Rusi ot vremen Jaroslava I do našestvija (navale) Mongolov“, ki je bil l. 1841 tiskana v „Čtenijah imp. občestva istorii i godrevnostej rossijskikh“ (II, 46—60), ter z recenzijo Venelinove knjige „Skandinavomanija“, tiskano (v Moskvitjanine č. IV. br. 8) sledečega leta 1842.

(Dalj. prih.)

pri bodočih volitvah zoper nas agitirali. Tudi bi se zamogli rusinski poslanci na našo stran privabiti, ako bi se jim nekoliko naproti prišlo. Boljši se je zameriti Poljakom, nego pravici in svoji vesti. Kaj briga prepir med Poljaki in Rusini nas Slovence in Čehe? Tudi Rusini so naši slovanski bratje, in ni prav, da jih pomagamo zatirati. Kako zamoremo zahtevati ravnopravnost za se, pa je Rusinom ne privoščimo, — ker Poljaki tega nečejo. Prvo naj bode pravica, potem še le politične zveze in oportunistvo.

Senat dunajske univerze je tudi mislil, da mora protestirati zoper češko vseučilišče, in izročil je ta protest gosposki zbornici. Dobil je pa zato dobro zaušnico od ministra Konrada, ki je profesorjem rekel, če imajo kako pritožbo, naj se obrnejo do svojega predstojnika, naučnega ministra, ne pa do drugih oblastnih, ki niso z njimi v nobeni uradni zvezi. Eneke nosove so bojda dobili tudi profesorji v Laomostu in v Črnovicah.

Gališko poprečno železnico je državni zbor že v tretjem branji sprejel. Ker je tudi vlada z njo zadovoljna, potrebuje še potrjenja gosposke zbornice. Ker so ustavoverci videli, da s svojo opozicijo nič ne opravijo, in da se tudi gosposka zbornica ne bo upirala čisto gospodarskemu predlogu, hoteli so se pokazati velikodušne in so nekteri za železnico glasovali. Čemu pa so potem po svojih listih toliko pisali proti tej železnici.

Lienbacherjeva šolska postava bila je po hudi borbi sprejeta. Pri tej priliki so levičarji napravili grozen šum in vriš, tako da je predsednik pustil galerije izprazniti in nemčne poslušalce odgnati. Provročil pa je ta vihar krščenih jud prof. Süss, kateri je vlado in večino strastno napadal, ter se posluževal do sedaj še nezaslišanih psov. Predsednik ga je po pravici karal. Judovski listi bodo govor svojega rojaka se ve da povzdigovali, nam pa je le novi dokaz judovske nesramnosti in predrznosti, pomešane s čenčami in frazami, jedra ni pravega najti v teh besedah Süssovih, pač pa dosti hiperbel (pretiranosti), povdarkov (schlagworte) in fraz. Ko bi naši hoteli, imeli bi veliko več pravice, ropotati ter nebo in zemljo na pomoč klicati za bolj pravične zahteve, ko so levičarske.

Vnanje države.

Bolgarski knez zahteva, da mu „narodno sobranje“ dovoli le tri točke: 1. Knez ima za sedem let izvanredne oblasti, da sme po svoji volji postaviti in ukazati. 2. Letos se narodno sobranje več ne skliče; proračun se dovoli zdaj za dve leti vkup. 3. Pred pretekom teh sedmih let sme knez sklicati veliko skupščino in jej svetovati tako spremembo ustave, kakoršna se bo do tje potrebno izkazala. — Z eno besedo, ustava je sistirana, knez Aleksander Battenberg neče imeti rok zvezanih, on hoče absolutno vladati. Bolgari mu bodo najbrž pritrdili, morda tudi ne bo na škodo dežele, ako ima knez dobre namene in modre svetovalce. Slabše pa bo, ako dela po tujih ukazih in svetih.

Nemški listi so velik hrup zagnali, ko je **Ignatijev** minister postal. So pa tudi listi, ki stvar bolj trezno sodijo. Tako prinaša „Pol. Corr.“ dopis, v katerem pravi, da je v **Rusiji** zdaj slavjanoljubna stranka naj bolj na mestu. Kajti nihilizem se da potlačiti le z izbujenjem narodnega in domovinskega čuta, in slavjanoljubna stranka, ki jo zastopajo Ignatijev, Černěev, Aksakov, Katkov itd., ne bo na boj klicala zoper Evropo, kakor se jej podtika v neopravičenem strahu pred panslavizmom,

ampak obrnila se bo zoper notrajnega sovražnika, zoper brezdomovinski nihilizem. Takozvani „zapadnjaki“ v Rusiji jemljejo premalo ozira na narodni ruski značaj, ampak hočejo le slepo vse posnemati, kar na zapadu vidijo. — Tako trezne sodbe avstrijskega vladnega lista nismo še kmalo brali. To nam je dokaz, da hoče Avstrija z Rusijo v prijateljstvu živeti — vkljub „strašnemu“ Ignatijevu.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 26. maja. (Levičarji žalujejo. Iz državnega zbora.) Levičarjem ni nobeno sredstvo napačno, da bi le dosegli svoj namen. Posebno si prizadevajo hujskati dunajsko prebivalstvo, da bi z njegovo pomočjo zgubljeno vlado zopet dobili nazaj, kakor so bili pred leti z njegovo pomočjo vlado prisili, da je odpravila konkordat in vpeljala nove cerkvene postave. Te dni so prav s trte zvili priliko zato. Že zadnjič sem pisal, da se gotovo nobenemu ne godi krivica in da se šolstvo nikakor ne krati, ako zadnjič sklenjena postava nasvetovana od Lienbacherja starišem daje pravico otroke iz šole vzeti, ako so že 6 let hodili v šolo in se potrebnih reči naučili. Vendar pa so levičarji kričali na vse grlo, da bode zdaj šolstva konec. Pa to jim še ni bilo zadosti, v torek zvečer so v Sechshausu, kjer stanuje poslanec Fridrih Suess, brat ponosnega Edvarda Suessa na šolskem poslopju izobesili črno zastavo, ki bi imela prebivalcem biti žalostno znamenje, da ne bode treba nekterim otrokom več 8, ampak samo 6 let v šolo hoditi. Pa policija je reč kmalo izvohala in ob 3/4 2. uri po polnoči prišlo je od policijskega svetovalca Landsteinerja občinskemu predstojniku povelje, da se mora zastava s šolskega poslopja umakniti. Pa treba je bilo še drugega ojastrjšega ukaza, preden so ubogali in zastavo s strehe sneli. Vrlega levičarja Fridriha Suessa je to tako zbolelo, da se je včeraj v zbornici o priliki posvetovanja peticije, da bi se kraji Fünfhaus, Sechshaus in Hernals sprejeli v volilno skupino mestno, britko pritožil, in ministerskega predsednika vprašal, kako zamore policija občini kaj takega ukazati? Gospodje res mislijo, da smejo delati, kar hočejo, in da vladina oblast za nje ne obstoji. Sicer pa bode imel g. Fridrih Suess že še priliko zvedeti, zakaj da je policija zaukazala sneti črne zastave, ker se čuje, da bode gosposka to reč natančneje menda tudi sodnijsko preiskovala.

Državni zbor je včeraj potrdil volitve sledečih poslancev: Golda, Goess, Rajski Weitlof, Abrahamovič in Zatorski. Dalje je prej omenjeno peticijo občine Sechshaus itd. izročil vladi s pozivom, naj ona preiskuje, so li tam navedene številke resnične, in izdela predlog, da se ti kraji gledé volilne pravice iz kmečkih občin predenejo v mestno skupino. Dolg razgovor je bil o vravnavanju Donave ter so bile sprejete od odseka nasvetovane resolucije, naj vlada v dogovoru z deželnim zborom in mestnim odborom dunajskim izdela načrt, kako bi se Donava od otoka reke Ispera do ogerske meje vravnala. Jutri in v soboto bodo zopet seje, pa brez posebno važnih obravnav.

Jako važna seja pa bo v ponedeljek, ko pride na vrsto predlog o praškem vseučilišču. Šolski odsek je včeraj izdelal dotično postavo in sicer v soglasji z levičarji. Upati je toraj, da ne bo posebnih ugovorov. Levičarji pa so od vlade zahtevali zagotovilo, da ona pritrdi postavi, kakor jo je izdelal šolski odsek, ter je čisto nič ne spremeni, kar je minister Zie-

mialkovski v imenu vladinem tudi obljubil. Dalje so zahtevali levičarji, da mora tudi poročilo odobriti šolski odsek. Za poročevalca bil je včeraj soglasno izvoljen profesor Kvičala. Seja je trpela do polu enajstih zvečer; danes bode poročilo sestavil, jutri ga bode najprej pretresal pododsek in potem šolski odsek, v soboto se bode razdelilo, in v ponedeljek pride v obravnavo. Glavno besedo za pemske nemce imel je poslanec Rus, ki je kakor sam unidan pisal, krvi slovenske.

Včeraj so se načelniki avtonomističnih klubov posvetovali, kaj naj zbornica pred binkoštni še reši. Sklenilo se je, da vojaška postava ne pride več na vrsto, ampak da jo zbornica obravnava še le na jesen. Dalje se je izrekla želja, da naj bi gosposka zbornica precej v ponedeljek in naslednje dni obravnavala hišno- in zemljišno- davkarsko postavo, da ji bode zbornica poslancev, ako kaj spremené, rešila še do binkošti. Ako bi pa to ne bilo mogoče, bi se državni zbor okoli 20. junija zopet sošel, da sklene in sprejme omenjeni postavi.

Z Dunaja, 24. maja. (Levičarji pa šolski predlog Lienbacherjev. Iz državnega zbora.) Une dni je umrl vodja dvornega gledišča, baron Dingelstedt. Ako so bili v skrbi dobiti mu vrednega naslednika, so zdaj te skrbi rešeni, ker včeraj je poslanec Edvard Suess v državni zbornici pokazal, da je za višjega komedijanta silno sposoben, in da bolj pristuje za gledališni oder, kakor pa za državno zbornico. Obravnavala se je od gosposke zbornice sklenjena postava o polajševanju pri obiskovanju ljudskih šol. Poslanca Beer in Suess, oba profesorja na tukajšnjih višjih šolah, sta bila botra, ko so se rodile nove šolske postave, ter se ž njima ponasata pri vsaki priliki, češ, da boljših postav na svetu ni, in da bi bila največji pregreha, ako bi se te postave kaj spremenile. Kadarkoli je toraj v zbornici razgovor o šolskih postavah imata omenjena poslanca prvo besedo. Tudi včeraj nista smela zaostati, ter sta po svoji navadi ropotala zoper mračnjake, ki bi ljudstvo najraje pustili v nevednosti, da bi ga tem laglje po svoji volji vladali. Razun njiju bila je še cela rešta liberalnih govornikov vpisana pa za Beerom govoril je samo še Promber, potem vladini zastopnik Pozzi in konservativni kmečki poslanec Oberndorfer, ki je prav krepko razlagal potrebo, da naj se obiskovanje šol od 8 let zniža na 6. Potem pa je bil sprejet konec obravnave in Edvard Suess izvoljen za glavnega govornika.

Ta mož je že veliko hudega govoril zoper sedanjo vlado, ali tako strastno, kakor včeraj, ni govoril nikdar. Videlo se je, da je nalašč najhuši izraze rabil, da bi ga predsednik pokaral, pa dr. Smolka ga je mirno poslušal, in je še le potem, ko je bil izgovoril, po stenografičnem zapisniku naštel več hudih izrazov in napadov, zaradi katerih ga je posvaril. Suess se je bil na ta slučaj menda že pripravil, ter se že prej naučil, kaj bode predsedniku odgovoril. Skočil je toraj po konci, in dasiravno ni imel več pravice govoriti, ker je bila obravnava že sklenjena, je vendar hotel še nekaj debelih povedati. Rekel je, da se sicer vkloni oblasti predsednikov, da je pa gotovo jako pomembno znamenje pravne dobe, ako celo Edvard Suess svojega čuta ne more potlačiti in je tako vskipel, da ga je g. predsednik pokaral! Kaj tacega zamore le judovska predrznost ziniti; Edvard Suess samega sebe ima za najpoblevnišo dušo na svetu in se s tem še javno v zbornici po-

baha! Ali ni to res čudno? In ni še čudnejši, da so mu tovarši njegovi pri teh besedah hvalo ploskali, in da so celogalerije tako razgrajale, da je moral g. predsednik zaukazati, naj jih nemudoma izprazniijo. razun tistega dela, kjer so bili poslušalci mirni? Najbolj prav je sodil o Suesu in njegovem govoru pa obnašanje poslanec Schönerer, ki je rekel: „Zdaj me je Sues v škandalih prekosil, zdaj moram iti!“

Ko se je vihar zopet polegel, razložil je mirno poslanec Lienbacher svoj predlog in dokazal, da ste v tem obe stranki edini, da so polajšave pri obiskovanju šol potrebne, ter se ločujete le v tem, da večina hoče starišem pripoznati pravico otroke po 6 letnem obiskovanju vzeti iz šol, manjšina pa hoče to pravico edino le izročiti ministerstvu. Ker pa morajo tudi šolski sveti izreči svoje mnenje, treba bi bilo veliko pisarij, pri ministerstvu bi morali za to napraviti posebno kancelijo, in reč bi imela dolgo pot in bi potrebovala veliko časa. Tudi je prav, da imajo starši zopet nekoliko pravic pri šolstvu, ne pa samo dolžnost skrbeti za stroške in otroke pošiljati v šolo. Potem bilo je glasovanje in sicer najprej o predlogu manjšine, ki je bil zavržen s 175 glasovi proti 148; za tem pa je bil predlog večine sprejet 156 proti 149 glasovom. Oboje glasovanje je bilo ustmeno in je trajalo vsako pol ure. Pri posebni obravnavi je poprijel besedo Fuks iz Znojma ter je nasvetoval postavo po osnovi gosposke zbornice, pa je ostal s svojim predlogom v manjšini.

Ko je predsednik napovedal prihodnjo sejo za danes in na dnevni red postavil tretje branje šolske postave, stavil je Fuchs iz Solnograda predlog naj bo prihodnja seja precej zvečer. Bal se je namreč, da bi nekoliko českih in poljskih poslancev ne odšlo, in da bi predlog v tretjem branji ne padel, ker je manjkalo že več naših, in je bila večina tako pičila. Ta nasvet je zbudil velik krik na desnici, ker je bila ura že pet. Fuks iz Znojma je nasvetoval ustmeno glasovanje o tem predlogu. Zopet je poteklo pol ure, pa Fuchsov predlog o zvečerni seji bil je sprejet s 140 glasovi proti 97. To videvši nasvetoval je Rechbauer, naj se seja prične ob 9. uri zvečer in naj se tretje branje šolske postave ne stavi na dnevni red, Fuks iz Znojma pa je predlagal, naj se seja prične še le ob 10. uri, in naj se o njegovem in Rechbauerjevem predlogu zopet glasuje ustmeno, in pred glasovanjem vselej 10 minut počaka, kakor dopušča pravilni red. G. predsednik je to storil in za 10 minut pretrgal sejo. Ko jo je zopet odprl in hotel pričeti prvo glasovanje, za katerim so hoteli levičarji iz zgolj nagajivosti nasvetovati, četrto, peto itd., da bil celi večer tako potekel, vstal je grof Hohenwart ter nasvetoval, naj zbornica ovrže prej storjeni sklep o zvečerni seji ter naj bo prihodnja seja drugi dan ob 10. uri dopoludne. To se je res tudi zgodilo; pametni so odjenjali in tako je bilo konec silno burne seje, ki je trajala od 10. ure dopoludne, do 3/6 zvečer. Poslanci še toliko niso imeli časa, da bi se bili med tem kaj okrepčali, in večina njih je še le okoli 7. ure šla k jedi.

Danes bilo je tretje branje. Glasovanje bilo je se ve da zopet ustmeno in postava bila je sprejeta s 151 glasovi proti 141. Poljaki in Čehi so se izvrstno držali; vsi so ostali tukaj in tudi glasovali za postavo ter s tem pokazali, da jim je res mar za prijateljsko zvezo z nemškimi konservativnimi poslanci. Samo štirje mladočehi so se laskanju levičarjev vdali in so mislili, da bi ne bili več liberalni, ako bi glasovali za to, naj se staršem na

kmetih dovoli, da smejo otroke svoje vzeti iz šole, ako jih potrebujejo doma za delo, in so že 6 let hodili v šolo! Levičarji vedno kričé, da se je zdaj odpravilo šletno obiskovanje šol. Pa to je čisto napačno. Ako hočejo kateri starši svoje otroke 8 let pošiljati v šolo, bodo to slobodno zamogli storiti. To je pa gotovo prav in potrebno, da smejo starši svoje otroke tudi pridržati doma, ako jih zaradi pičlega zaslužka in preobilnih opravkov ne morejo več kot 6 let pošiljati v šolo.

Naj še omenim, da se je tudi vlada prav krepko potegovala za Lienbacherjev predlog, in da so ministri, ki so ob enem poslanci, zmirom glasovali z večino ter ostali v zbornici tudi tedaj, ko so levičarji začeli nagajati s predlogi o ustmenem glasovanju.

Razun šolske postave, bila je danes rešena v tretjem branji tudi postava o pobiranju davkov. Najpred pa se je volil odsek 24 udov za predlog Hohenwartov o kompetenci državne sodnije. Desnica je za ta nasvet volila samo 15 udov, 9 pa jih je prepustila levičarjem. Ker pa se ti volitve niso hotli vdeležiti, treba je bilo na koncu voliti še 9 udov.

Razun tega se je obravnavala in sprejela še žganjarska postava, kakor jo je spremenila gospodska zbornica, poročilo dr. Roserja o premembah zastavnih in njegov predlog o vravnanju zavarovalnic in predlog g. Obreza in tovarišev njegovih o borznem davku. G. Obreza je prav temeljito dokazal potrebo in primernost tega davka v dolgem govoru, ki Vam ga pošljemo po stenografičnem zapisniku, da ga poslovenite in objavite vsega. Predlog se je izročil v pretresovanje pristojbinškemu odseku.

Na konci seje je Auspitz naučnega ministra interpeliral, je li res pokaral vseučiliške profesorje na Dunaji, v Innspruku in Černovicah, ker so gospodski zbornici poslali prošnjo zoper prestrojo praškega vseučilišča?

Iz Serajeva, 20. majnika. Čital sem v „Narodu“, da nabira „erar“ voznike za Bosno; tukaj se pa od tega nič ne vé; mislim toraj, da bo to kaka judovska sleparija. Mislim sploh, da za Kranjce še ni prišel pravi čas, da bi se preveč v Bosno spuščali. Kajti vsi ti ljudje, ki imajo kako podvzetje v Bosni ali pa ga še le snujejo, nemajo sami nič denarja ampak si skušajo le z žulji revežev pomagati. Serajevo mrgoli od takih sleparjev, ki jih že po nosu za židove spoznaš. Res je, da se bo tukaj začela železnica zidati od Sarajeva do Zenice; pa ti podvzetniki so vsled mnogih praks z vsemi „žavbami“ namazani, ter ne bodo na vboge delavce gledali, ampak le na svoj žep. Kar se tiče reda in različnih organizacij, so tukaj razmere hvale vredne. Ne slišiš po noči krika, ne šuma, ne od pretepov ali pobijanij, zdi se mi, kakor bi živel med ljudmi, ki druge, kakor avstrijske vlade, niti ne poznajo. In vendar ima Sarajevo toliko različnih elementov, ko malokatero drugo mesto. Turčin se je navadil našega reda, in prav lahko nam je, z njim občeovati. Najmenj Avstriji prijazni so „Srbi“, ki še zmirom v Beligrad škilijo. Pa počasi bo tudi to minulo; kajti reči se mora, da tukaj ima vsak narod svoje pravo, pristranosti ni nobene. Samo madjarski čifuti so nezadovoljni, ker jim vlada na pete stopa, ter jim ne dovoli, da bi ljudstvo goljufarili in slačili kakor bi hoteli. Vreme imamo tu prav žalostno, v dveh mescih imeli smo malo lepih dni, zdaj se je nekaj zvedrilo. Poroka cesarjeviča Rudolfa obhajala se je tu sijajno. Čez 1000 ljudi se je udeležilo narodne veselice. Lovili so se na konjih, metali kroglice na daljavo, plezali na smreke itd. Zmagovalci

bili so obdarovani z denarjem, s suknom in galanterijskimi izdelki, den je dobil čibuk v vrednosti 50 gl. V ponedeljek na večer so [po] hribih užgali veliko kresov. Vse mesto je bilo razsvitljeno, na mnogih krajih so se videli lepi transparenti s podobami cesarja in cesarice, princa Rudolfa in njegove svetle neveste. Tudi stolpi vseh 200 turških mešej so bili razsvitljeni, kar je delalo prav prijeten vtis. Drugi dan je bila slovesnost v katoliški kapeli in v pravoslavni cerkvi, ob 12. uri pa v „carevi mešaji“, kjer so Turki „allaha“ prosili za srečo novozaročenima. Popoldne je bil slovesen banket. Vse mesto je bilo okinčano z velikimi zastavami, med kterimi je bilo največ slovanskih in cesarskih.

Kar se življenja tiče, ni ravno preslabo, nektare reči so pač dražje, ko v Ljubljani, nektare pa tudi ceneje. Vino je po 60 kr. liter; to se bo pa kmalo zboljšalo, kedar bodo Bošnjaki sami začeli vinograde delati; kajti po turško vlado tega niso smeli, zato vinogradov ni v deželi in se vino uvaža iz Dalmacije in iz Hrovaškega. Goveje meso je po 44 kr. kilo, tedaj boljši kup, ko v Ljubljani ali kjer si bodi v Avstriji. Najlepših rakov je za 10 kr. toliko, da sta jih dva človeka sita.

Domače novice.

V Ljubljani, 28. maja.

(Narodna veselica v Trstu.) Slovensko delavko društvo napravi binkoštno nedeljo veliko narodno veselico v Trstu, na katero priti je obljubilo že več narodnih slovenskih in hrvaških društev. Iz Ljubljane pojde „Sokol“ in pevska društvo. Tudi zagrebški „sokol“ in Karlovska „Zora“ hočeta priti.

(Zadnja tombola) je imela 618 gl. čistega dobička, ki se je razdelil med dva dobrodelna zavoda, bolniško podporno društvo in otročjo bolnišnico.

(Sirotišnica za dečke) se je začela zidati na Poljanah. Ta silno potrebni zavod je omogočil najbolj pokojni župnik Köstl s svojo blagodušno oporoko. Načelnik tega podvzetja, dr. Gogala, res vnet za sirote, nam je porok, da se bo delo srečno dovršilo.

(Bogoslovcev) je v III. letu v našem duhovskem semenišču samo četvorica, morda še nikdar tako malo, in dva sta celó premlada. Na prošnjo škofovo došlo je privoljenje, da se bodo vsi štirje posvetili za mašnike ali presbiterje, in ti so gg. Fr. Dolnar, Fr. Lampe, Jan. Lavrenčič in Jan. Nagode. Vseh skupaj bode letos samo pet novih maš v škofiji ljubljanski.

Razne reči.

— Judje bežé k nam. Kakor je bilo pričakovati, bežé v resnici judje iz Rusije v celih trumah proti avstrijski in nemški meji. Nemška vlada je sklenila, da ne bo dovolila stalnega naseljenja iz Rusije pregnanih judov, ampak da jim hoče le začasno zavetje dati, potem pa jih v Rusijo nazaj poslati. Kaj bo avstrijska vlada storila, še ne vemo. To je gotovo da je judov v Avstriji tako že preveč, posebno v Galiciji, na Ogerskem in na Moravskem. Kot oderuhi in pijavke so tako že dosti znani, ravno tako kot sovražniki slovanstva in katoliške vere. Komaj se bodo v Avstriji ogreli, bodo že pričeli svoje pogubno delovanje, zato tudi mi nikakor ne moremo želeti, da bi se ti judje stalno v Avstriji naselili ter števalo tega rodu v naši državi še pomnožili. Naj gredó v Azijo, ali na Turško kam, ne pa med Slovane in kristjane, ki jih v svojih listih tako zaničujejo in obrekujejo!